
СТЬОПУЛ В.І.,
Інститут обдарованої дитини
НАПН України,
м. Київ

ТЕСТУВАННЯ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

В даній статті розглядаються специфічні особливості тестування, його проведення та оцінювання результатів, а також їх важливість у процесі складання тесту. Ключові слова: тестування, лінгводидактичний тест, особливості, контроль, іноземна мова, тестове завдання.

В данной статье рассматриваются специфические особенности тестирования, его проведения и оценивания результатов, а также их важность в процессе составления теста. Ключевые слова: тестирование, лингводидактический тест, особенности, контроль, иностранный язык, тестовое задание.

This article examines specific peculiarities of testing, its realization and marking, and also their importance during test writing process. Key words: testing, language testing, peculiarities, control, foreign language, test items.

Постановка проблеми. Визначення та оцінювання рівня сформованості іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь є метою контролю, без якого неможливе навчання іноземної мови, як основного процесу у викладанні. Важливий аспект у навчанні становить якісний та адекватний аналіз показників якості викладеного і засвоєного матеріалу, рівня розвитку і сформованості мовленнєвої компетенції в усіх видах мовленнєвої діяльності, результативності виконання завдань навченими і самого навчального процесу. Контроль відіграє роль медіатора, іноді на-

УДК 378.147:37.018.5:371.26

віль регулятора між процесом навчання, його напрямком та результатом.

Сьогодні, серед видів контролю тест займає місце найуживанішого і одного з найефективніших інструментів педагогічних вимірів. Переваги тестування полягають у зручній і доступній формі завдання як для викладача, так і для тестованого, забезпеченні рівних умов складності завдань і кількості часу для всіх тестованих, можливості використати різноманітні види завдань, що дасть змогу перевірити різні види вмінь і навичок, пріоритетності вибору послідовності виконання завдання, зручності і швидкості пере-

© СТЬОПУЛ В.І., 2012

вірки, можливості самому тестованому підготуватись до виконання тесту, або перевірити і проаналізувати вірність виконання та кількість балів за допомогою ключів поданих у тестах. Що не менш важливо тест перевіряє не тільки розуміння, а також навички і вміння тестованого користуватись здобутими знаннями завдяки великій кількості різнопланової інформації та завдань. Вимоги, висунуті до якості контролю, реалізація мети і функцій контролю у повному обсязі задовольняються тестовим контролем. Тому тестування активно використовується у навчанні і контролі іноземної мови.

Аналіз досліджень і публікацій. Приділяється значна увага аналізу тестів, їх будові, структурі, видам, показникам якості та іншим пов'язаним з тестуванням питанням. Як закордонні, так і вітчизняні дослідники, такі як С.Ю.Ніколаєва, О.П.Петрашук, О.Г.Квасова, Л.В.Гнаповська, В.А.Коккота, Р.П.Мільруд, Джеремі Хармер та інші висвітлюють важливі питання, що є обов'язковими у процесі від складання тесту до самого тестування, а також перевірки та інтерпретації результатів тесту. На основі аналізу робіт вище зазначених дослідників доцільно звернути увагу на переваги будови і структури тестування як у процесі навчання так і контролю.

Мета дослідження: визначення можливості використання лінгводидактичного тестування з навчальною метою і як засобу контролю, враховуючи специфічні особливості тесту.

Зайнявши важливе місце у навчанні іноземної мови тестування потребує більш детального з ним ознайомлення. Тестування як термін вживається у вузькому смислі – використання і проведення тесту, і в широкому – як сукупність процедурних етапів планування, складання і апробації тестів, обробки та інтерпретації їх результатів. У викладанні використовуються мовні і мовленнєві тести, їх розробкою і використанням займається лінгводидактичне тестування. Лінгводидактич-

ним тестом являється підготовлений у відповідності з певними вимогами комплекс завдань, що пройшов попереднє випробування з метою визначення його показників якості, який дає змогу виявити у тестованих рівень мовної (лінгвістичної) і/або мовленнєвої (комунікативної) компетенції. Результати тесту піддаються певній оцінці за попередньо встановленими критеріями [1].

Не зважаючи на переваги тесту є значна кількість питань, які мають бути проаналізовані, перш ніж використання або складання тесту буде розпочате. При плануванні лінгводидактичного тесту слід пам'ятати про його специфічні особливості. Одними з першочергових є визначення загальних та конкретних цілей і функцій тесту, встановлення загального характеру тесту (мовний, мовленнєвий, чи комбінований). Важливо також звернути увагу на співвідношення методики навчання, програмних цілей і завдань, системи контролю для визначення ступеня комунікативності програми, за якою відбувалось навчання відносно тесту, який розроблятиметься. Відповідно до об'єктів тестування, об'єму матеріалу, навичок і вмінь, які піддаються тестуванню, що можливо визначити після аналізу робочої програми та навчальних матеріалів, обирається техніка тестування. Маючи результати вищезазначених питань встановлюється час, що буде відведений на тестування, та кількість завдань як у всьому тесті, так і кожній окремій його частині [1,2].

Джеремі Хармер виділяє чотири основні причини використання тестів, що і розподіляють їх на чотири види. Тести розподілу (placement tests) - застосовують при розподілі студентів по групам. Діагностичні тести (diagnostic tests) - призначені виявити переваги та недоліки у засвоєнні матеріалу, тести навчальних досягнень або прогресу (progress or achievement tests) - складені з метою оцінити рівень та розвиток вмінь і навичок згідно з вста-

новленими планами. Встановлені у такому виді тесту результати будуть об'єктивними у випадку використання у завданнях тесту інформації, а також видів завдань, з якими тестовані попередньо працювали. Тести навчальних досягнень, що застосовуються у кінці семестру, як і тести прогресу мають виявляти успіхи та прогрес, а не недоліки. Тести загального володіння (proficiency tests) спрямовані на визначення загальних навичок і вмінь у володінні іноземною мовою [2].

Завдання тесту можуть бути різними, але вони мають підпорядковуватись певним вимогам і правилам. Вимоги до завдань мовних і мовленнєвих тестів мають різну направленість та призначення. Призначенням мовних тестів (лексичні, граматичні, фонетичні та орфографічні тести) є встановлення рівня лінгвістичної компетенції тестованих, а мовленнєвих (аудіювання, говоріння, читання, письмо) визначення компонентів комунікативної компетенції. Комунікативність, що містить максимальну кількість компонентів комунікативної компетенції, є одним з основних вимог до завдань мовленнєвих тестів. Відповідність форми і характеру тесту як цілям і об'єктам тестування, так і пройденому мовному матеріалу, доступність по формі, змісту, об'єму, наявність навчальної цінності та інші вимоги мають бути висунуті до завдань мовних тестів, що невід'ємно пов'язані з показниками якості [1].

При розробці тесту параметри якості тесту мають бути ретельно проаналізовані та враховані. Від точності й об'єктивності вимірювання рівня навчальної діяльності залежить результат тестування. За визначенням Ч.Олдерсона тест має відповідати щонайменше двом параметрам – навчальним програмам і практичним реаліям шкільного навчання. За умови високої підготовленості до тесту, що можливо завдяки високому рівню навченості і звісно належному рівню викладання, тест вважається таким,

що відповідає показникам валідності (validity) – те, чому навчають відповідає тому, що оцінюють [3]. Валідність є одним з основних показників якості, але вона невід'ємно пов'язана з надійністю (reliability) мовного тесту. Тільки стабільність результатів тестування, узгодженість результатів тесту отриманих при повторному його використанні до тих самих кандидатів в різний проміжок часу з застосуванням різних наборів еквівалентних завдань, чи при зміні інших умов тестування дають можливість вважати тест надійним. При повторному використанні тесту результати надійного тесту добре узгоджуються між собою та стабільно співпадають з результатами незалежної оцінки. Різні види тестів та тестових завдань мають різний рівень надійності, що пов'язано з природою завдання, видом діяльності, яка піддається тестуванню. Так рецептивні види діяльності (читання та аудіювання) є більш надійними видами перевірки. Використання тестових завдань формату типу «множинний вибір» підвищує рівень надійності тесту цього типу над тестуванням продуктивних видів мовленнєвої діяльності (говоріння, письмо), що можуть бути перевірені форматовим тестовим завданням типу «коментарій», «есе» [5]. Валідність, надійність, диференційна здатність, практичність та економічність – є основними показниками якості, яким має відповідати тест [7].

Визначивши призначення та ціль використання встановлюється і підхід до складання тесту – структурний, аналітичний (мовні тести), чи комунікативний, комплексний (мовленнєві тести).

Складання тестових завдань є продуманим і усвідомленим процесом. Під час складання тестів навчальних досягнень Ю.Л.Шклярчук рекомендує користуватись поданою схемою у заданій послідовності:

- визначення цілей тестування;
- відбір змісту навчального матеріалу;

- нормування;
- конструювання технологічної матриці та її експертиза; визначення об'єму тесту;
- складання тестових завдань і їх компонування;
- стандартизація; визначення часу тестування;
- методичне оснащення.

На думку вище зазначеного автора слід мати специфікаційну карту, на основі якої складається технологічна матриця, що значно покращує якість і зручність роботи під час складання тесту. Заповнивши матрицю, викладач отримає чіткі відповіді на важливі питання щодо змісту і будови тесту, а саме про кількість, змістовність, види, тематику питань та інші основоположні питання. При визначенні цих питань важливо не забувати про кількість і об'єм завдань тесту, а також об'єм самого тесту, тем і підтем з об'єму вивченого матеріалу, що мають увійти до завдань, важливість відібраного матеріалу з усього вивченого об'єму, а також послідовність викладених завдань та видів тестів [8]. Основою перевірки в тестових завданнях є лексико-граматичний матеріал, вивчений у процесі навчального курсу, що маючи різні цілі все ж є взаємопов'язаний між собою у завданнях тесту. Тобто при виконанні завдань граматичних тестів тестованим потрібні певні знання лексики, на базі якої складені завдання. Це і дає змогу визначити тест як комплекс завдань.

Тестове завдання створює для тестованого певну лінгвістичну ситуацію (ситуація тестового завдання), яка вимагає певної реакції від тестованого, вербальної або невербальної. Вербальна відповідь може бути вибірковою (multiple choice response) або вільно-сформованою (free response). Стимул завдання (stimulus), який також є вербальним і невербальним (наочним), представляє тестову ситуацію.

На думку Джеремі Хармера: «Яка б не була ціль тесту або екзамену, головний фактор його успішності або неуспішності, як якісного інструменту

оцінювання, визначається тестовими завданнями, які він містить». Автор поділяє тестові завдання (test items) на відкриті (direct) та закриті (indirect). Відкриті на думку автора, є завдання, що перевіряють комунікативні навички тестованих, а закриті – знання мови. Серед закритих автор визначає такі види:

- Питання множинного вибору (multiple choice questions) – кожне завдання містить декілька варіантів відповідей серед яких одне вірне.
- Тести на розуміння тексту (cloze procedures) – використовується для визначення кмітливості тестованих. Джеремі Хармер вважає, що кожне п'яте – десяте слово у тексті має бути відсутнє.
- Тести перетворення і перефразування (transformation and paraphrase) – перефразування поданого речення за наданим прикладом.
- Відновлення послідовності (sentence re-ordering) – встановлення логічної послідовності слів у реченні, фраз або речень у тексті та інше.

Окрім завдань множинного вибору та завдань на встановлення послідовності Ю.Л.Шклярук виділяє такі завдання закритого типу:

- Завдання альтернативного типу – містить тільки два варіанта відповіді (True/False, Yes/No або Right/Wrong).
- Завдання на відновлення відповідності – необхідно знайти або зрівняти частини, поняття, відновити відповідність між елементами двох списків.

Щодо завдань відкритого типу наведений вище автор виділяє завдання вільного викладу та завдання з обмеженням на відповідь. Завдання вільного викладу дозволяють тестованому давати відповіді без обмежень, але формулювання завдання має забезпечувати наявність тільки однієї вірної відповіді. Завдання з обмеженням на відповідь мають такі інструкції: вставте пропущене слово, розкрийте дужки та інше [8].

Джеремі Хармер зазначає, що завдання відкритого типу не повинні містити завищених вимог до загальних або спеціальних знань тестованих і давати їм рівні шанси на успіх. Також завдання відкритого типу мають бути змодельовані на ситуаціях близьких до реальних [2].

Отже завдання закритого типу швидше і легше змодельовати. Завдання такого типу легше оцінювати і вони мають більшу надійність. Але з іншого боку, вони більше перевіряють наявність знань, а не вміння тестованого оперувати та користуватися ними у реальному житті. Відкриті, навпаки, наближені до реального життя, більш комунікативні і дозволяють перевірити не тільки знання а й рецептивно-продуктивні навички володіння іноземною мовою у тестованих. Комунікативна направленість такого типу тестових завдань допомагає не тільки контролювати, але й розвивати навички та вміння. Але слід пам'ятати, що об'єктивність надійності їх оцінювання може бути нижча, ніж у завдань закритого типу.

Наявність великої кількості різних завдань дає можливість викладачам зробити процес тестування більш різноманітним і цікавим та відійти від негативного і однотипного сприйняття контролю. Проте під час вибору тесту або його складання не слід забувати про певні труднощі, з якими стикаються тестовані під час виконання тих чи інших завдань. Дослідження доводять, що складність завдання у більшості випадків залежить від складності мовного матеріалу, інтелектуального навантаження, а також труднощів досягнення комунікативної цілі [10]. Викладач має використовувати тест як інструмент для оцінки якості навчання і слідкувати за тим, щоб він не став одним з формальних процесів, що відбуваються з метою встановлення рейтингів. Завдання викладача – зменшити негативний вплив завдань контролю до мінімуму і навіть за допомогою перевірочних завдань, що виконують

більше оціночну функцію контролю, задовольняти навчальні і розвиваючі функції.

Шляхом кількісного підрахунку результатів тесту оцінюється успішність учнів у володінні іноземною мовою. При цьому критерії, за якими оцінюються результати тесту, можуть обиратися на розсуд викладача, в залежності від мети тестування, етапів навчання та інше. Наприклад, це може бути швидкість мовлення, використання граматичних або лексичних одиниць, взаємодія з екзамеатором під час усних завдань тощо. Зазвичай з метою оцінювання кожне завдання оцінюється в балах, але можливе й оцінювання за принципом співвідношення продемонстрованого рівня тестованого певним вимогам певної шкали оцінювання.

Використовуючи тестування викладач може моделювати свої дії у напрямку перевірки засвоєного матеріалу, своєчасної допомоги та корекції процесу навчання у вірному руслі, а також використати тест як навчаючий елемент. Отримавши результати тесту викладач має можливість не тільки встановити рейтинги, а й зробити аналіз тестової роботи всієї групи, або окремого тестованого з метою виявлення прогалин, що дасть змогу навченному ще раз повернутись до матеріалу і удосконалити знання. Систематичне виконання завдань тестового формату з метою навчання допоможе виробити певні навички та вміння виконувати завдання певного типу, зніме емоційно-психологічне навантаження та дасть змогу удосконалити вміння і навички, які міститимуть подані тестові завдання.

ВИСНОВКИ

Важливу роль у процесі складання – тестування займає викладач, як медіатор між розробником тесту і тестованим. Саме на викладача покладені обов'язки підготовки до вибору тесту, проведення тестування, підбиття підсумків та аналізу виконаної роботи.

Викладач має визначити з якою метою застосовується контроль, чому саме тестовий контроль і звісно, що саме буде його об'єктом контролю та за допомогою яких тестових методів перевірятимуться мовні і мовленнєві навички та вміння.

На мою думку, викладач має користуватись інформацією з результатів тесту не тільки для виставлення оцінок та заповнення клітинок, не для встановлення рейтингів у групі завдяки отриманим балам, а також як інструментом для виявлення та удосконалення навичок і вмінь, що потребують більшої уваги з боку навче-

ного і викладача, що не були засвоєні на належному рівні. Проаналізувавши результати тестування викладач має інформацію, використання якої дає змогу підвищити рівень навченості, знань та вмінь тестованих. Оцінка якості навчання іноземній мові на основі тестових завдань є важливою і у зв'язку з проведенням випускних іспитів у формі зовнішнього незалежного тестування. Отже від коректного підходу до процесу тестування, що має враховувати всі його специфічні особливості, залежить його перевірочний, навчаючий та емоційний вплив на тестованих.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Коккота В.А. *Лингво-дидактическое тестирование* / В.А. Коккота. – М.: Высшая школа, 1989. – 125 с.
2. Harmer J. *Testing Students* / J. Harmer // *Іноземні мови*. – 2007. – № 2. – С. 101-103
3. Квасова О.Г. Як готувати учнів до тестування умінь рецептивних видів мовлення / О. Квасова, Л. Гнаповська // *Іноземні мови*. – 2007. – №1. – С.15-20
4. Квасова О.Г. *Language Testing* / О. Квасова, Л. Гнаповська // *Іноземні мови*. – 2008. – №2. – С.45-52
5. Мильруд Р.П. *Языковой тест: проблемы педагогических измерений* / Р.П. Мильруд, А.В. Матиенко // *Иностранные языки в школе*. – 2006. – №5. – С. 7-12
6. Квасова О. Національний тест з іноземної мови: ознаки і перспективи розробки / О. Квасова, Л. Гнаповська // *Іноземні мови*. – 2007. – №1. – С. 3-6.
7. *Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник / кол. авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої*. – К.: Ленвіт, 2002. – С. 273-278
8. Шклярчук Ю.Л. *Тестування* // *Англійська мова та література*. – 2010. – №2. – С. 28-32
9. Nekrutenko E. *The importance of testing* / E.Nekrutenko, I. Veretennikova // *English*. – 2005. – №36. – С. 7-10
10. Мильруд Р.П. *Иностранным языкам* / Р.П. Мильруд, А.В. Матиенко, Максимова И.Р. // *Иностранные языки в школе*. – 2005. – №7. – С. 32-41
11. Патралова Т.А. *Итоговые тесты по английскому языку* // *Иностранные языки в школе*. – 2006. – №5. – С. 38-43
12. Dawson N. *An examination of testing* // *Іноземні мови*. – 2007. – №4. – С. 42-46